

Tämän vuosikymmenen oppikirjoja

Richard Layard, Stephen Nickell and Richard Jackman: Unemployment. Macroeconomic Performance and The Labour Market. Oxford University Press, 1991 618 sivua.

Wendy Carlin and David Soskice: Macroeconomics and the Wage Bargaining : A Modern Approach to Employment, Inflation, and the Exchange Rate. Oxford University Press, 1990 482 sivua.

J. A. Trevithick: Involuntary Unemployment. Macroeconomics from a Keynesian Perspective. Harvester Wheatsheaf, 1992 246 sivua.

Makroteoreettinen tutkimus on piristynyt huomattavasti viimeisen viiden vuoden aikana varsinkin englantilaisissa ja eräissä Yhdysvaltojen yliopistoissa. Uusklassisen taloustieteen vyörytyksen jälkeen teorian kehittämisen motiivatio oli matala. Kysynnän säätelypolitiikkaa pidettiin turhana ja jopa vahingollisena. Tästä huolimatta useat sosiaalisesti vastuuntuntoiset tutkijat lähtevät siitä, että makroteorialla on mahdollisuutensa. Uusklassinen teoria ei pysty vastaamaan kelvollisesti esimerkiksi OECD-maiden pahenevaan työttömyysilmiöön. On syntynyt hajanainen *uuskeynesläinen* makroteorian koulukunta, joka ottaa vakavasti havaitut markkinajäykkyysilmiöt tutkimuskohteiksi. Varsinkin pahenevan työttömyysilmiön tiimoilta on syntynyt uusia tutkimushankkeita ja tuloksia, jotka antavat uusia mahdollisuuksia makrotuterialelle.

Layardin, Nickelin ja Jackmanin Unemployment-teos on toistaiseksi systemaattisin taloustieteellinen esitys työttömyydestä. Kirjoittajat olivat työttömyysongelman eturivin tutkijoita jo 1970-luvun alussa. Atlantin tälle puolelle on muodostunut jo käsite *Layard-Nickell-lähestymistapa* työvoimamarkkinoiden tutkimuksessa. Tämän metodologisesti kehittyneen tradition keskeisiä tunnuspiirteitä ovat olleet markkinaepätäydellisyyksien huomioiminen analyysis-

sa, makroilmiöiden mikroperusteinen erittely ja tiukka empiirinen tutkimusote. Lähestymistapa on ollut avoin sulatusuuni modernille talusteorialle. Omaperäistä Layardille ja Nickellille on ollut kyky jalostaa uusia ja empiirisesti käyttökelpoisia tuloksia hajallaan olevasta tutkimusaineistosta. Teoreettiset väittämät, jotka ovat selvästi ristiriidassa empiiristen havaintojen kanssa, on karsittu armotta pois (esim. *Lucasin* intertemporaalinen työn tarjonta-malli tai implisiittisten sopimusten teoria).

Unemployment-kirja on viimeisin tämän tutkimusohjelman tuote. Kirjan tavoitteena on vastata miksi työttömyysaste on vaihdellut paljon ja on ollut korkealla tasolla OECD-maissa 1970-luvulta lähtien. Teos on kuitenkin leimallisesti akateeminen teos ja oppikirja. Keskeiset teoreettiset tulokset perustuvat aivan viimeaikaisiin tutkimustuloksiin tai esiintyvät teoksessa ensimmäistä kertaa. Teos tuskin tulee kulumaan talouspolitiikkojen ja byrokraattien käsissä siksi hankalaa (tai akateemista) esitystapa on paikoitellen. Ilmeisesti tämän takia kirjoittajat aloittavat teoksen »kansantajuisella» yleissilmäyksellä (kappale 1., 79 sivua) kirjan muiden kappaleiden tuloksista. Valitettavasti tämä hyvä tarkoite ei toteudu täysin, sillä esityksen seuraaminen edellyttää jonkin verran ennakkotietoja modernista työmarkkinataloustieteestä. Tämän lisäksi kirjoittajat eivät ole kiinnostuneita niinkään lyhyen aikavälin (suhdanne)työttömyydestä, vaan pitemmän aikavälin tekijöistä, jotka määräävät ns. tasapainotyöttömyyden. Joka tapauksessa yleiskatsaus on paikallaan. Se osoittaa oivallisesti, kuinka monitahoinen asiakokonaisuus työttömyys on jo pelkästään taloustieteellisesti tutkittuna.

Muilta osin kirja jakaantuu neljän osaan: 1) *The Microfoundations* (n. 250 s.), 2) *The Macroeconomic Outcome* (n. 110 s.), 3) *Policy Implications* (n. 50 s.) ja 4) Liitteet ja hakemistot (n. 100 s.). Osasto 1) on kirjan ydin. Se jakaantuu seitsemään kappaleeseen. Ensimmäisessä käsitellään ammattiliittojen tavoitteita ja sopimukseenteon malleja työttömyyden kannal-

ta. Teoreettisena uutuuena kirjoittajat esittelevät ammattiliittomallin, jossa tutkitaan ehtoja, joilla työllistetty *insider* pysyy työllistettynä (ns. selviytymistodennäköisyys-lähestymistapa). Nämä tulokset riippuvat kuitenkin keskeisesti oletuksesta, että irtisanomiset tapahtuvat satunnaisesti, ei esimerkiksi senioriteetin tai jonkin muun seikan mukaan. Kirjoittajat hylkäävät ylimielisesti monopoliammattiliitto- ja *McDonaldin* ja *Solowin efficient bargaining*-mallit epäjohdonmukaisina jokseenkin heikoin argumentein. Sen sijaan ammattiliitot tinkivät työnantajien kanssa työpanoksen sisällöstä (*effort*) palkkojen ohessa.

Kirjoittajat osoittavat, että *effort*-muuttujan lisäys sopimuksenteon malliin ei vaikuta työttömyyteen mutta yöntekijät saavat parannuksia työolosuhteisiinsa palkkavaatimusten kustannuksella. Duaalitalouden mallissa kuitenkin *effort*-tinkaaminen johtaa työttömyyden kasvuun. Toisaalta suhteelliset palkkaerot kasvavat, jos *effort*-tinkaamisesta luovutaan talouden ammattiliittosektorilla. Täysin keskitetty sopimusmenettely takaa korkeimman työllisyyden. Toimialakohtainen sopimusmenettely johtaa työttömyyden kasvuun, sillä kirjoittajat olettavat että tällöin ammattiliitot ovat kiinnostuneita sekä suhteellisista että reaalisista palkoista.

Kappaleet 3. ja 4. keskittyvät tehokkuuspalkkoihin ja palkan määräytymisen empiirisiin tekijöihin. Katsaus tehokkuuspalkkojen eri muotoihin ja empiirisiin seuraamuksiin on selväpiirteinen ja tiivis. Tehokkuuspalkkoja maksetaan, sillä muutoin eri alojen palkkarakenteen eroja ja samankaltaisuuksia ei voida selittää. Lopuksi esitetään malli, joka yhdistää tehokkuuspalkat ja työttömyyden keston. Malli ei kuitenkaan ole täysin vakuuttava, sillä mikä tahansa malli, joka rakentuu suhteellisten palkkojen jäykkyuden varaan, antaa saman tuloksen.

Kappale 4. on tyydyttävä katsaus palkan määräytymisen perinteisiin ja moderneihin empiirisiin malleihin. Jokseenkin yllättäen kirjoittajat korostavat, että ns. *insider*- ja muut yrityskohtaiset tekijät ovat tärkeämpiä kuin ns. *outside*-tekijät (esim. työttömyys, työttömyyskorvaukset, palkkakehitys koko taloudessa, työpaikan vaihdon helppous ja ammattiliitot)

palkan määräytymisessä. Tulokset kuitenkin vaihtelevat suuresti maittain, sillä USA:n ja Japanin aineistoille *insider*-kerroin saa arvon 0.30, mutta Suomessa ja Ruotsissa se on nolla. Lyhyen aikavälin kasvava työttömyys vaihtelee palkkavaatimuksia, mutta pysyvällä pitkäaikaisella työttömyydellä, *hysteresis*-ilmiöllä, ei ole välttämättä negatiivista palkkavaikutusta. Sekä reaali- että nimellispalkkajäykkyyttä esiintyy monissa maissa. Edellinen on kuitenkin lyhyen aikavälin ilmiö johtuen hinnan- ja palkanasetannan epäterveestä riippuvuudesta. Hinta-palkka-spiraalin seuraamukset saattavat kuitenkin esiintyä kauan. Nimellispalkkajäykkyys seuraa lähinnä pitkäaikaisista ja keskitetyistä palkkasopimuksista. Palkanmääräytymisen empiirinen tutkimus on hankala ja monimutkainen asiakokonaisuus. *Layard*, *Nickell* ja *Jackman* antavat hyvän johdatuksen tähän haasteelliseen asiakokonaisuuteen.

Kappaleet 5. ja 6. käsittelevät työttömyyden kestoa ja työmarkkinoiden yhteensopimattomuusongelmaa (*mismatch*). Kappale 5. on kattava johdatus työnetsintämalleihin, työttömyyden keston oluttuvuuksiin (*survival rate*, *length of spells*, *hazard rate*), työttömyyden ja työpaikkojen virtasuureiden määräytymiseen (ns. U/V-analyysi) ja yritysten vakanssien tarjontaan. EY-maiden korkea työttömyysaste 1970-luvulta lähtien johtuu ennenkaikkea työttömyysjaksojen pitenemisessä, ei niinkään työpaikkojen (vakanssien) laskusta tai työttömyysperiodien lukumäärän kasvusta. USA:ssa työttömyysperiodien kestot ovat lyhyitä, mutta niiden lukumäärä on suuri. Japanissa ja Pohjoismaissa sekä virta työttömyyteen ja työttömyyden keskimääräinen kesto ovat toistaiseksi olleet matalalla tasolla. Pääsyyksi työttömyysperiodien keston venymiseksi EY-maissa kirjoittajat saavat työn etsinnän muodostumisen sitä tehotomaksi mitä kauemmin työtön etsii työtä: vaikka pitkäaikaistyöttömät hakevat töitä yhtä passiivisesti kuin muutkin työttömät, niin heidän työnsaantimahdollisuutensa ovat heikoimmat. Tämän lisäksi työttömyysjaksoilla on taipumus uusiutua samojen henkilöiden kohdalla.

Esitys *mismatch*-ilmiöstä kärsii vakiintuneitten menetelmien ja kattavien tuloksien puut-

teesta. Työvoimamarkkinoiden yhteensopimattomuudella tarkoitetaan sitä miten hyvin työnantaja ja -kysyntä (so. työttömyys) kohtaavat disaggregoidulla tasolla, ts. esim. miten työttömyys on jakaantunut ammattien, alueiden, toimialojen ja ikäryhmien kesken, ja missä määrin aggregaattityöttömyys riippuu työvoimamarkkinoiden sisäisestä kitkasta. Kirjoittajat esittelevät *mismatchin* mittaamiseen liittyviä teknisiä erikoispiirteitä hieman liikaa oleellisten empiiristen tuloksien kustannuksella. Tulokset koskevat pääsääntöisin Englannin aineistoja. Tärkein tulema on, että yhteensopimattomuus selittää n. kolmanneksen Englannin työttömyysasteesta vuosina 1960–1987. Yhteensopimattomuusindeksit näyttävät myös muissa maissa pysyneen stabiileina yli ko. periodin.

Teoksen mikro-osaston päättää luku 7., jossa keskitytään yritysten hinnanasetantaan ja työpanoksen kysyntään. Pääpaino on edellisessä. Kirjoittajat asettuvat selvästi ulos kehittämättömästä ideasta, että yritykset ottavat tuotehintansa annettuina. Kysynnän taso ja muutokset kuitenkin vaikuttavat hinnanmuodostukseen mitä lähempänä ollaan täydellisen kilpailun tilannetta. Kirjoittajat luovat hyvän katsauksen moderniin hinnanasetannan teoriaan (hinnan muutoksen sopeuttamisen kustannusmallit, aikaviipeiset ja porrastettu hinnanasetantamallit). Paljon on kuitenkin tehtävä ennenkuin ymmärrämme edes tyydyttävästi miten hinnanasetanta taloudessa toimii. Nimellinen hintajäykkyys johtuu ainakin osin hintojen muuttamisesta aiheutuvista kustannuksista. Hintojen *hysteresis*-ilmiö johtuu pääasiallisesti tuotantopanoksien sopeuttamiskustannuksista. Malli perustuu kuitenkin ongelmalliseen kvadraattiseen optimointimalliin. Palkkojen ja työpanoksen kysynnän suhde voi olla myös positiivinen riippuen siitä mikä on hinnanasetantaa määrävien tekijöiden merkitys (so. kilpailun aste markkinoilla ja tuotannon rajakustannuksien luonne) eri suhdannetilanteissa.

Kappaleessa 8. *Macroeconomics of Unemployment* kirjoittajat rakentavat makromallin, jonka pitkän aikavälin ratkaisuna saadaan NAI-RU-työttömyystaso, tasapainoreaalipalkka ja tuotannontaso. Odotettu inflaatiovauhti toteut-

taa aina itsensä. Malli on siis luonteeltaan luonnollisen työttömyysasteen ja talouden tarjontapuolen tekijöiden determinoima malli, vaikka se rakentuu epätäydellisen kilpailun elementeille palkan- ja hinnanasetannassa. On yllättävää, että tekijät eivät eksplisiittisesti huomioi kovinkaan monia aikaisempien mikrokappaleiden tuloksia makroyhtälöissään. Ainoastaan *hysteresis*-ilmiö eri ilmenemismuotoineen ja *inertia*-aspektit ovat läsnä. Kirjoittajat toteavat, että eksplisiittisemmät ammattiliitto-, tehokuuspalkkamallit ja muut malliratkaisut saadaan esitetyn mallin erikoistapauksina. Ehkä näin on, mutta kappaleen turhan tiivis ja painoitellen vaativa esitystapa on vaikeata ymmärtää kappaleen tärkeiden kannalta. Talouspolitiikalla on ainoastaan merkitystä lyhyellä aikavälillä palkka- ja hintajäykkyysien ansiosta. Kirjoittajat palaavat kuitenkin perinteisen IS-LM -kehikon pariin avoimen talouden mallissaan. Kysynnän säätelypolitiikalla on tällöin mahdollisuutensa. Työttömyyttä voidaan laskea vakaata inflaatiouraa pitkin, mutta hintana on ulkoisen tasapainon rikkoutuminen. Mallikon-sistenttien odotusten tapauksessa ei kuitenkaan päästä näin pitkälle. Yleisesti luonnollisen työttömyystason määrää avoimessa taloudessa kilpailukyky- ja palkkapainemuuttujan yhdistelmä, jossa muuttujien painoina esiintyy makromallin parametrien epälineaarinen yhdistelmä. Täten luonnollinen työttömyystaso voi määräytyä hyvin erilaiseksi riippuen mallin parametrien arvoista (so. kyseessä olevan talouden erityispiirteiden mukaan). Tekijät eivät myöskään sulje pois usean tasapainotilan mahdollisuutta.

Luvussa 9. kirjoittajat tutkivat empiirisesti miten heidän makromallinsa toimivat OECD-maiden aineistoilla vuosina 1956–1988. Perusmallina heillä on simultaaninen hinta- ja palkkamalli, jossa selittäjinä on työttömyysaste (u) ja sen muutos (Δu), inflaatioasteen muutos ($\Delta^2 p$) ja palkkapainemuuttuja (z_w). Dynamisoituun malliin kuitenkin lisätään uusia muuttujia, esim. kysynnän trendipoikkeama, ja työttömyydelle täsmennetään oma yhtälö. Tämän lisäksi hintayhtälö estimoidaan rajatuottoyhtälömuodossa, ts. endogeenisena muuttujana on $\ln(n/k)$, missä n = työvoimapanos ja k = pääomakanta). Näistä lisäyksistä huolimatta mait-

taiset tulokset vaihtelevat suuresti. Keskeisten parametrien vaihteluväli on tyypillisesti 2.5-kertainen. Tämä johtaa kirjoittajat tutkimaan mistä parametrien suuri vaihtelevuus johtuu. He regressoivat maittaisia parametriesiimateja (19 kpl) erilaisilla selittäjillä, joille annettiin motivaatio teoksen mikro-osassa. Tämän ekonometrisesti kyseenalaisen menettelytavan tulokset eivät ole yllättäviä. Tarjontashokkien vaikutukset ovat suuria, jos talous tuo paljon panoksia. Shokkien vaikutus on epäsymmetrinen. Hinnan asetanta ei ole sensitiivinen kysynnän tason muutoksille. Työttömyyden palkka-vaikutus on suuri, jos sopimusjärjestelmä on keskittynyttä tai konsensuskeen nojaavaa ja työttömyysturva on heikko (työttömyyskorvauksen taso on matala ja kesto lyhyt). *Hysteresis*-ilmiö hinnoissa ja palkoissa selittyy talouden järjestäytymisasteen korkeudella ja pitkäaikaistyöttömyydellä. Nimellishintojen jäykkyyttä kirjoittajat eivät pysty selittämään, mutta palkkojen sopimusjärjestelmä selittää osin sen. Kirjoittajat näkevät paljon vaivaa johtaakseen tyydyttävän mallin OECD-maiden yhdistetylle aineistolle, josta he johtavat NAIRU-relaation. Tämä OECD-maiden NAIRU-estimaatti ei kuitenkaan ole kovinkaan onnistunut (inflaatiomuutoksen kerroin on liian suuri absoluuttisesti). Tämä johtuu siitä, että estimoidun tasapainotyöttömyyden ja toteutuneen työttömyyden välinen ero on mitä ilmeisimmin liian suuri. Avoimen talouden aspektit käsitellään empiirisesti Britannian aineiston avulla. Valinta on ymmärrettävä, mutta ei onnistunut, sillä Pohjanmeren öljyn takia Britannia on huono esimerkkitapaus avoimesta OECD-maasta.

Kirjoittajat eivät ole kovinkaan tyytyväisiä tuloksiinsa palkkaestimointeja lukuunottamatta. Tämä on täysin ymmärrettävää, sillä OECD-maiden instituutionaaliset erot ovat suuria ja talouspolitiikan painotukset poikkeavat toisistaan. Saatuja tuloksia voidaan pitää ainoastaan alustavina ja lähtökohtina tarkemmille jatkok tutkimuksille. Tätä korostaa se seikka, että kirjoittajat eivät raportoi estimoitujen mallien testituloksia eivätkä käytä runsaampaa aineistopohjaa, esim. neljännesvuosiaineistoja.

Teoksen päättää luku, jossa kirjoittajat keskittyvät keinoihin, joilla työttömyys saataisiin

alenemaan. Keskeiseksi keinoksi muodostuvat työttömyyskorvauksen saannin ehtojen kiristäminen ja korvauksen keston huomattava lyhentäminen. Vastavuoroisesti kirjoittajat suosivat työttömien työllisyys- ja koulutusohjelmien huomattavaa laajentamista. Kokonaiskysynnäsäätelyllä (so. raha- ja finanssipolitiikalla) olisi syytä vaimentaa työttömyyden *hysteresis*-ilmiötä. Keskitetty ja pitävä palkkasopimusjärjestelmä lisätynä tulo- ja tukipolitiikalla antaa mahdollisuuden matalampaan työttömyyteen. Sen sijaan voitonjakojärjestelmät, työnjakojärjestelyt tai työajan lyhentäminen eivät alenna pitkällä aikavälillä työttömyyttä.

Yleisenä arviona teoksesta voidaan todeta, että teoksen ensimmäinen osa (Microfoundations) on pätevä esittely moderneista lähestymistavoista työttömyysilmiön tutkimisessa. Sen sijaan teoksen makro-osaston esitystapa on epäsystemaattista, liian valikoivaa ja paikoin turhan tiivistä. Teos kärsii osin tästä kaksija-koisesta esitystavasta, sillä yhteys mikro- ja makropuolen välillä on hatara. Kirjoittajat jättävät liian pienelle huomiolle muut mahdolliset sekä uudet että vanhat työttömyyden makromallit. Voidaan myös esittää kysymys, eikö työttömyys ole oleellisesti lyhyen aikavälin ongelma, jossa kysyntäpuolen seikoilla on oleellinen asema. Kirjoittajien makromalli on luonteeltaan vahvasti pitemmän aikavälin »työttömyystasapainomalli», jossa talouden tarjontapuolen tekijöillä on keskeinen asema.

Jos *Layardin*, *Nickelin* ja *Jackmanin* teos on puutteellinen makroteorian osalta, niin *Carlinin* ja *Soskicen* oppikirja täydentää näiltä osin sitä täydellisesti. Teoksen lähtökohta on paljolti sama kuin *Layardin*, *Nickelin* ja *Jackmanin* teoksen: miten talouden hinta- ja työttömyystasot määräytyvät kun sekä hyödyke- että varsinakin työvoimamarkkinoilla vallitsee epätäydellinen kilpailu. Teoksen esitystapa on kuitenkin vähemmän vaativa formaalisti kuin *Unemployment*-teoksen. Keskeiset tulokset esitetään varsin tehokkaasti useimmiten geometrisesti. Kirja sopii hyvin makroteorian syventävien opintojen kurssikirjaksi. Teos jakaantuu neljään osaan. Ensimmäisessä osassa (120 sivua) käydään läpi perusmakromallit: klassinen, keynesiläinen, friedmanilainen, uusklassinen ja

ns. fix-price -malli saavat kukin selvän esittelyn ongelmineen. Tämän jälkeen osassa kaksi (n. 90 sivua) kirjoittajat esittävät suljetun talouden makroteorian perusteet kun työttömyys ja inflaatio määräytyvät NAIRU-kehikon kautta, ts. talouden tarjontapuolella (so. ammattiliitoilla ja yrityksillä) on mahdollisuus vaikuttaa palkan ja hinnan määräytymiseen. Raha- ja finanssipolitiikan seuraamukset käydään selkeästi läpi.

Teoksen arvokkaimman osan muodostaa avoimen talouden osasto (n. 140 sivua). Valuuttakurssipolitiikan tapaukset käydään läpi sekä kiinteiden ja kelluvien kurssien kohdalla. Kilpailevat pääomamarkkinat oletetaan joka täysin suljetuksi tai avoimeksi. Keskeiset tulokset epätäydellisten markkinoiden ja kiinteiden valuuttakurssien tapauksessa ovat, että mikä tahansa työttömyyden aste on konsistentti vakaan inflaation kanssa ja kauppataseen tasapainoa vastaa yksikäsitteinen työttömyysaste. Täten finanssi- ja tulopolitiikalle jää tilaa ulkoisen tasapainon kustannuksella. Devalvaation hyödyt ovat väliaikaisia, ellei tulopolitiikalla tai muilla tarjontapuolen toimenpiteiden avulla voida hillitä palkkapaineita. Kelluvien valuuttakurssien ja vapaiden pääomaliikkeiden tapauksessa tilanne on kuitenkin huomattavasti hankalampi johtuen valuuttakurssiodotusten muodostumisesta. Adaptiivisten odotusten valitessa finanssi- tai rahapolitiikka voi olla tehokasta riippuen siitä toteutuvatko reaali-palkkatavoitteet vai ei. Mallikonsistenttien odotusten tapaus sulkee tietysti pois kysynnän säätelypolitiikan mahdollisuuden.

Kirjan viimeinen osasto käsittelee osin samoja asioita kuin *Layardin*, *Nickelin* ja *Jackmanin* teoksen mikro-osasto, ts. pyritään antamaan erilaisia mikroperusteita epätäydelliselle kilpailutilanteelle taloudessa varsinkin työvoimamarkkinoilla. Ammattiliitto-, tehokkuuspalkkamallit ja *hysteresis*-ilmiö esitellään selkeästi. Luvussa 18. keskitytään yritysten hinnoittelumalleihin epätäydellisen kilpailun valitessa tuotemerkkinoilla. Kirjoittajat onnistuvat luomaan selkeän yhteyden moderniin toimialataloustieteen tuloksiin. Kirjoittajat tekevät myös empiirisen katsauksen 1970- ja 1980-luvun tyypillisiin makrotaloudellisiin ilmiöihin

ja toteavat, että heidän hahmottelemansa uuskeynesiläinen makroteoria vastaa parhaiten havaittuihin empiirisiin haasteisiin. On kuitenkin huomattava, että uuskeynesiläisen taloustieteen tulokset ovat vielä hajanaisia ja monet ilmiöt, jotka liittyvät hintojen määräytymiseen ja työttömyyteen tunnetaan vielä varsin heikosti.

Jos *Carlinin* ja *Soskicen* teos on käyttökel-poinen oppikirja makroteorian uusista suuntauksista, niin *Trevithickin* teos ei ole varsinaisen oppikirja, vaikka se perustuikin tekijän antamiin makroteorian luentoihin 2-vuoden opiskelijoille Cambridgessä (UK) vuonna 1990. Kirjaa voisi luonnehtia esseekokoelmaksi (8 lukua ja johdanto) makroteorian kehityksestä nähtynä keynesiläisestä perspektiivistä. Kirjaa voisi suositella käytettäväksi makroteorian opiskelun oheiskirjallisuutena tai johdantoteokseksi makroteorian peruskysymyksiin. *Trevithickin* ote on valikoiva ja varsin poleeminen. Hänellä on kuitenkin oivallinen taito kirjoittaa selkeää ja perusteltua esitystä makroteorian eri koulukuntien peruslähtökohdista, eroavuuksista ja ongelmista. Vaikka kirjoittaja tunnustautuukeynesiläiseksi, hän ei jätä mainitsematta *Keynesin* teorian puutteita.

Trevithick aloittaa *Sayn* lain tulkintaongelmista ja ehdoista, joissa »laki» on näyttäisi olevan pätevä. Suljetussa taloudessa nimellispalkkojen ja inflaation on määräydyttävä toisistaan riippumattomasti. Nimellispalkat määräytyvät sopimuksenteon prosessin kautta ja inflaatiovauhti liikkeessä olevan rahamäärän kautta. Seuraavaksi *Trevithick* käy klassisen kvantitetiteorian kimppuun ja osoittaa kuinka lähellä *Friedman* on perinteistä ajattelutapaa, vaikkakin hän korosti nimellisten suureiden merkitystä lyhyellä aikavälillä. *Trevithick* käy läpi keskustelun rahan kysyntäyhtälön muodosta ja kysyy miksi rahantarjonta oletetaan aina eksogeeniseksi.

Luvuissa 4. ja 5. käydään keynesiläisen makroteorian perusteet läpi. IS-LM-mallikehikon puutteet käydään läpi ja tunnustetaan, että mallin keskeinen ongelma on yhden yhtälön puuttuminen mallista, ts. hintatason määräytymisyhtälö. *Trevithick* osoittaa, että tämä on kuitenkin enemmän IS-LM-mallin ongelma kuin *Keynesin* oman teorian ongelma. *Keynesillä* on

teoria, tosin ei systemaattisesti esitetty, suhteellisten (nimellispalkkojen määräytymisestä. Työntekijät ovat kiinnostuneet enemmän omasta suhteellisesta palkastaan kuin reaali-palkasta, jonka tason he saavat selville vasta kaikkien hintamuutosten jälkeen. Tämä ei kuitenkaan helpota vastausta kysymyksiin miten kokonaisyhtälön määräytyminen keynesiläisessä mallissa. *Crowding out* -ilmiön yhteydessä *Trevithick* osoittaa argumentin keinovaltion, ja kysyy miksi ilmiö liitetään aina julkisten menojen (investointien) lisäykseen. Voidaan helposti osoittaa, että analoogisesti yksityisten investointien autonominen lisäys johtaa *crowding out* -ilmiöön, ts. yksityiset investoinnit syrjäyttävät itsensä. Ongelman liittäminen yksin julkisiin investointeihin kertoo enemmänkin jotain ilmiön esittäjien poliittisista tarkoituspäätöksistä kuin pyrkimyksestä »positiivisen tieteen» tuloksiin.

Kappaleissa 6. ja 7. käydään läpi ongelmat, jotka liittyvät *Phillips-käyrään* ja uusklassiseen makrotalousteorian. *Phillips-käyrästä* saatiin IS-LM-mallin puuttuva rengas. Varsin nopeasti kuitenkin *Friedman* osoitti, että *Phillips-relaatio* on sopeutumisrelaatio, johon on syytä lisätä odotukset tulevasta inflaatiouuhtelusta. Työvoimamarkkinat reagoivat vain reaali-palkkoihin pitämällä aikavälillä, jolloin odotuksilla täydennetty Phillip-johtaa nopeasti NAIRU-tilanteeseen. *Trevithick* esittelee rationaalisten odotusten hypoteesin perusteellisesti ja toteaa sen olevan neutraalin ilmiö. Se on kuitenkin analyttisesti hankala ja empiirisesti rajoitta-

va. Toisaalta sen liittäminen markkinatasapainokäsitteen ei ole kovin hedelmällinen lähtökohhta työttömyysilmiön tutkimuksen ja makroteorian kannalta. *Lucasin* käsitys siitä, että työntekijät ovat aina työntarjontakäyrällään johtaa makroilmiöiden, ts. suhdannevaihteluiden, perustelemiseen ajankäytön valintateorian avulla, ei koordinoitongelmana talouden eri toimijoiden välillä kuten *Keynesin* teoriassa.

Kappaleessa 8. *Trevithick* käy läpi eräitä keynesiläisiä uusia makromalleja ja ideoita. Ns. *fix-price* mallin perusteet käydään selkeästi läpi ja sen eri työttömyystapaukset huomioidaan. Tämän jälkeen esitellään palkkajäykkyysmalleja *hysteresis*-ilmiön yhteydessä. Lopuksi *Trevithick* ihmettelee uusklassisen koulukunnan oppihistoriallista tiedon tasoa ja innovaatiokykyä. Heidän keskeiset makroteoreettiset käsitykset voidaan helposti löytää jo *Marshallin* ja *Pigoun* teoksista. *Keynesin* klassisen taloustieteen kritiikkiä ei tunneta juuri lainkaan.

1980-luku tullaan muistamaan talouspolitiikan ehdottomuuden aikana ainakin Suomessa. Väitteet talouspolitiikan vaihtoehtojen tarpeellisuudesta saavat ainakin vuoden 1992 tapahtumien jälkeen uuden painoarvon. Edellä esitetyt teokset antavat hyvän lähtökohdan keskeisten makrotaloustieteellisten ongelmien ja ilmiöiden tutkimukselle ja opiskelulle. Vaihtoehtoja ja uusia näkökulmia on tarjolla. Tämän seikan nämä teokset tuovat selkeästi esille.

Mikael Lindén